Sólyom János ur
Iskola u.36

VIII. évf. 12. szám — Budapest, 1931 junius 11

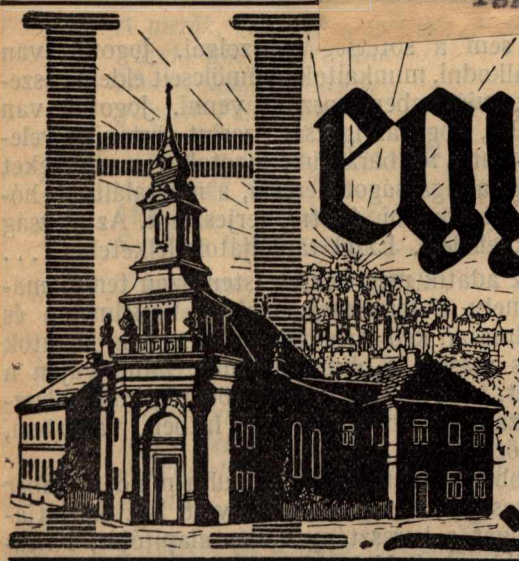

Egyen épített város

A BUDAI LUTHER-SZÖVETSÉG EGYHÁZI ÉS POLITIKAI HETILAPJA

Megjelenik minden második csütörtökön

ELŐFIZETÉS FÉLÉVRE 3 PENGŐ
A BUDAI LUTHER-SZÖVETSÉG
58141. SZ POSTATAKARÉK-CSEKKSZÁMLÁJÁRA KÜLDENDŐ
KIADÓHIVATAL BUDAPEST, DONÁTI-U. 49., II. EM. 15

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ
HÜTTL ÁRMIN
BUDAPEST, I., VERBŐCZY-U. 28

Melyik Isten valódi egyháza?

Van egy templom, melyben a többi mind benne foglaltatik. Legnagyobb ez minden egyházak között. Boltja oly magas, hogy az egekig fölér s ékesitve van rubin csillagokkal. Oltárán tüz ég, mint a nap és szónokszékéről tanitás hangzik le magától a bölcseségtől. Milliók éneklik benne Isten nagyságát minden valláskülönbség nélkül: a törökök, zsidók, keresztények és amiféle hit van a világon, még a pogányok is. Nincsen itt személyválogatás. A főpap itt mindenkit szivesen lát, oktat, vigasztal, jutalmaz. Vége van minden szükkeblüségnek. Egy asztalhoz ülünk mindnyájan és az az ur asztala. Egy pohárból iszunk és az az ur pohara. A pap ebben nem tanit üldözést, nem tanit hidegséget, nem egymás kárhoztatását, hanem üdvöt tanit és szeretetet és igazságot. S e templom ajtaja mindenkihez közel, mindenki előtt nyitva. Az emberek ki- és bejárnak benne. De a szónokra nem hallgatnak, különben az emberiség régen testvéri szeretetben forrott volna össze.

A természet, kedves barátaim, e nagy templom, Istennek e remek müve, kék boltjával, mely az ég, s virágos alapjával, mely a föld. Minő ékes épület! Benne nem szükséges gyertyákat gyújtogatni, ott égnek kiolthatatlan fénnyel a nap és milliárd csillagok, ott változik a hold, hónapokat alkotva nekünk földieknek.

És e nap, e csillagok Isten lételét, Isten bölcsességét hirdetik. Ki Istenben kételkedel, menj ki e templomba és a nap megmondhatja, ki teremté őt és a csillagok megmondják, kinek dicsőségétől ragyognak és te le fogsz borulni és imádni fogod Istent...

Azt mondják... hogy mi felvilágosodottak, müveltek, természetösmerők, mi hit és vallásnélküliek vagyunk, mi tagadjuk Istent...

Mosolyognom kell az együgyüeken. Igen, — oly gyermekes Istenem, mint nekik, nincs, ki haragszik, ingerkedik, bosszút áll, gyülöl — és keveset adok szük falaikra, melyeket ők az ő templomuknak neveznek, mert mint mondám, nekem más templomom van, Istentől alkotva és más Istenem van, melyet nem magam faragék magamnak, hanem az, ki a napot meggyújtá az égen és az észt meggyujtá fejemben, hogy az ő dicsőségére lobogjanak.

A többi templomokat emberek alkoták, az enyémet Isten. A többiekben emberi szavak és vélemények hangzanak, enyémben Isten igéje. Másoknak közvetve jelenté ki magát Isten, szentek, próféták által, nekem közvetlenül. Én őt mindenütt látom a természetben, szavait mindenütt hallom, minden müvéből egy-egy gondolatát olvasom ki. Azt mondják, minekünk nincs szent könyvünk. Sőt, van s benn az irás ától zéig bennfoglaltatik. A mi szent könyvünk veleje igen rövid: igazság, jog, szeretet, de olvasmányunk végtelen, mert a leveleket mindig tovább és tovább forgathatjuk és nem lesz ember, ki az utolsó betüig eljusson.

Az én egyházam a legnagyobb s benne a többi templomok, mint apró pontocskák, mind bennfoglaltatnak. Fölöttük Isten ege oly szép boltot képez! S az emberek nem látják ezt által, nem látják, hogy Isten szelleme mindenhová egyaránt ereszkedik. Azt nézik az emberek: torony van-e a templom elején, vagy minaret félholddal? És a tornyon kakas-e, csillag-e, vagy kereszt?... És amint fejökbe verétek, hogy ott félholdnak, csillagnak vagy keresztnek kell lenni, aszerint éreznek magukban tiszteletet az épület iránt, úgy bátorkodnak bemenni, mert ha idegen templomba lépnének, léleküdvösségük igen könnyen veszé-

lyeztetve volna. Ilyen együgyü teremtések vagyunk mi, édes barátaim, ilyen fonákságokat követünk el és ritkán jön intő hang, mely azt mondaná: »Ne idegenkedjetek egymástól, hanem szeressétek egymást, hisz mindnyájatoknak egy hitetek van«, hogy »az Isten jó és tökéletes« és egy vallása, hogy »Istent igazság, erény és szeretet által kell imádni.«

És a természet ezen temploma a legjobbik templom. Ezt Isten épité, nem emberi kezek. Benne Isten szónokol, nem emberi nyelv. Benne Isten ad áldást, nem emberi kéz. És látjátok, Isten mindenkire osztja áldását e nagy templomában, fölhozza napját minden nevü nemzetekre s esőt hullat minden vallásu országokra. És közöttetek vannak emberek, kik Isten szolgáinak vallják és képviselőinek hiszik magukat és Istennel ellenkezőleg — az áldást megtagadják tőletek. És minő áldást?... Hiu elcsengő szavakból állót. És ti féltek, és reszkettek és porba hullva esengtek a földi áldásért?

Én azt mondom, forditsátok szemeteket Isten valódi oltárára, mely fölött mécsképen a nap ég, innen mint tenger áradoz Isten áldása, töltsétek meg ezzel kebleteket és ne törődjetek földi áldással...

Kinek maga a király barátja, az a pásztor kegyétől ne függjön.

Egyesüljetek mindnyájan Istennek e nagy templomában. Igéret van, hogy egy vallás leend az egész földtekén... s ez ugy fog lenni... ezer évek mulva. Ezen egyesülés a természet templomában fog megtörténni. Ama kis templomok, melyeket emberek alkotnak, mindig nyomát viselendik a nemzeti izlésnek, a kisebb-nagyobb miveltségnek... mindig egyéni öltönyben fognak megjelenni, azaz egészen hasonlók soha nem leendenek. De ez mit sem árt. A fölvilágosodott emberiség ama nagyobb templomra tekintend s ahogy nézi a kisebbeket: ahhoz méri a szónoklatot, az isteni szolgálatot s hol az összhangzást nagyobbnak találja, ott honosabb lesz, de idegen sehol. Mint a nemzet törzsökből és családokból áll, de azért egy nemzet és mi tagjai szeretjük egymást, szintugy Isten természeti egyháza, különböző földi egyházakból áll és álland, de azért egy az egyház s mi, annak tagjai, Istenben testvérek vagyunk és egymást szeretni kötelesek.

Istennek e nagy temploma szeretetben, jogban és igazságban egyesitend bennünket.

E nagy templomban örökös szeretet szónokoltatik.

Isten szeretete mutatkozik a kelő és nyugvó napban, a harmatot hulló csillagokban, az ég felhőiben, melyek áldást esőznek reátok, a szellőben, mely testvérektül jön és testvérekhez megy, a folyamokban, melyek jőnek és távoznak és el nem fáradva örök életet élnek. Jog van fölirva számotokra Isten egyházának boltjára, minden csillag egy betü jogkönyvetekből s mig azon betük el nem hunynak, jogotok el nem avuland. Oly jó és kedves teremtései vagytok ti Istennek, mint bárki más. Veletek csak mint testvérekkel szabad másnak bánni. Csak az igazság utján vagytok kormányzandók. Nem vagytok sem a kény, sem a sötétség rabszolgái. Jogotok van munkálkodni, munkáitok gyümölcseit éldelni, eszeteknek mindenben hasznát venni. Jogotok van követelni, hogy az igazság szerint történjék veletek. De ami fő, barátaim, jogotok van elméteket mivelni, az igazságot keresni, a megtaláltnak hódolni, azt követni, éltetni, terjeszteni. Az igazság a lélek eledele. Ezzel tápláljátok lelketeket!...

Ez adatik meg nektek Isten azon templomában, mely a természet, melybe figyelmesen és szorgalmasan kell járnotok. És ha sokáig jártatok belé és mások is okultak benne, mindnyájan a szeretet, jog s igazság vallói, követői, imádói lesztek, azaz egyesitve vagytok hitben, vallásban, meggyőződésben.

Ebben a templomban tanulta minden ember a bölcseséget, ki valaha bölcs volt. Sőt hol látjátok magát a keresztény vallás alapitóját, Krisztust többnyire? Hideg falak között talán? Vagy a jeruzsálemi templomban? Vagy a szövetség ládáján? Nem. Künn a pusztában jár és elmélkedik ő. Megkeresi a Jordánt, majd Genezáreth tavánál oktat, majd az olajfák hegyén, mindig atyja nagy templomában, a természetben. Itt érlelé meg azt a vallást, mely kétezer év alatt két világrészt szárnyai alá hódita s a legvirágzóbb országokban elterjede. Krisztus is Isten nagy templomában oktata. Ott végzé be pályáját, ott halt meg, hogy tanjaira a legbensőbb meggyőződés pecsétét üsse. Méltó, hogy a mi szemeink is ezen egyházra legyenek függesztve, kiket földi egyházak szétválasztanak, e templomban mint testvérek öleljük meg egymást.*

* Közel száz évvel ezelőtt tartott tanitványai előtt Szarvason *Vajda Péter* vallásos beszédet erről a kérdésről. Az itt közölt szemelvény csak egy része beszédének. A mai természetimádás, természetbarátság és turisztika korában nem minden érdek nélkül való, hogy Vajda Péternek, az evangélikus egyház e kishivatalu nagy kiválóságának a lelkében minő ékesen zengő, magasan szárnyaló dalra felajzott hurokat penditett meg a nagy világmindenség szemlélete. Akik ma annyira tudatára ébredtek a természet szeretetének, olvassák el Vajda Péter elmefuttatását, ha lehet, nézzék az ő szemével a szinek és szépségek ama csodálatos szőnyegét, aminek világ a neve és ugy éljenek benne, mint Isten legnagyszerübb és legigazabb templomában! A szemelvény »Vajda Péter erkölcsi beszédei«-nek abból a kiadásából való, amit dr. Kemény Gábor adott ki s amelyről részletesebb ismertetést lapunk más helyén közlünk.

A természet ölén

Csodás, isteni nagy Természet,
Fenséges templomom!
A szentélyedbe im' belépek
S buzgón imádkozom.

Itt, hol nászt ül a nap szerelme,
A csókos tiszta fény:
Mindenből Isten örök lelke
Sugárzik énfelém.

Őt tükrözi a táj szépsége,
Az ég, a tiszta kék,
Ahonnan összhang, enyhe béke
Sugárzik szerteszét...

A mezők, rétek szinpompája,
Füvek, fák zöldje mind
Őhozzá utal hódolásra,
Vonzón Feléje int.

A bérc, a halom, zugó erdő,
A csevegő patak!
Mind az ő jelenlétét rejtő
Szent és titkos szavak . . .

Telitve van csordultig Véle
Minden, mi él, mozog;
Lelkének csendes vizesése
Bennem is itt csobog . . .

Hozzá zeng fel az egyetemes
Nagy élet himnusza,
Amelynek én is vagyok egy csepp
Parányi ritmusa.

Dicsérem Őt a nagy összhangban
Mindenek ős-okát,
Mig mindenekbe lelkem halkan
Szeretve ömlik át . . .

Vitovszky István

Összeköttetést az elszakitott országrészek evangélikusaival!

A közelmult napokban ugy az evangélikus sajtó hasábjain, mint a jelentősebb budapesti napilapokban is osztatlan elismerésre és méltatásra talált báró Radványszky Albert egyetemes egyházi és iskolai felügyelőnek az az utja, melyet a német evangélikusokkal való kapcsolat fenntartása és kimélyitése céljából Németországban tett.

Az elért eredményeket annál inkább jelentőseknek és mélyrehatóaknak kell tartanunk, mert a külföldi összeköttetések ápolása tekintetében az egyetemes felügyelő ténykedése teljesen uj irányban és az eddiginél lényegesebb keretek között mutatkozik.

Az 1920. évtől kezdve évről-évre az egyetemes közgyülésen terjedelmes előterjesztéseket hallottunk a külföldi kapcsolatok kimélyitése tekintetében elért u. n. nagy eredményekről, s ezek a jelentések az egyetemes közgyülésnek olyan fénypontját képezték, hogy közvetlenül az egyetemes felügyelői jelentés után adattak elő és a közgyülés naiv tagjainak nagy többsége ennek a jó számnak mindig lelkesen tapsolt.

Ha azonban az egyetemes közgyülések jegyzőkönyveiben a külföldi összeköttetésekkel kapcsolatban tett utazgatásokra forditott összegeket vizsgáljuk, rájövünk arra, hogy 1925-ben a külföldi összeköttetések fenntartása 27,200.000 K-ba, 1926-ban pedig 110,546.144 K-ba került.

A tárgyilagosan gondolkozó emberek előtt önkéntelenül felvetődik az a kérdés, hogy a Finn- és Svédországban, vagy Franciaországban tett utazgatások költsége a külföldi összeköttetés fenntartása céljából megéri-e az ilyen horribilis összegnek feláldozását.

Nem sokkal inkább kézenfekvőbb lenne az elszakitott országrészek területén lakó evangélikusokkal való összeköttetés fenntartása, mert hiszen ez volna a magyar evangélikus egyháznak elsőrangu érdeke, aminthogy ebben a tekintetben az egyetemes felügyelő már is megtett minden tőle telhetőt, mihelyt a külföldi kapcsolatok az ő hatáskörébe kerültek, — mert mult évi jelentésében kiemeli, hogy Augsburgban, az elszakitott területek német és tót testvéreivel örömteljes találkozása és szivélyes érintkezése volt, s ez a találkozás megerősitette benne azt a tudatot, hogy a lelkeknek közösségét az uj országhatárok és nyelvek különbözősége nem szüntetheti meg soha.

Néhány évvel ezelőtt az egyetemes közgyülésen is történt olyan irányu felszólalás, hogy az elszakitott területek evangélikusaival kell első sorban az összeköttetést keresnünk, sajnos azonban ez mindezideig nem történhetett meg, s a kezdeményezés érdeme és dicsősége e tekintetben is az egyetemes felügyelőt illeti.

Szükség van az elszakitott területen levő evangélikus egyházakkal az érintkezés fonalát felvenni már abból a szempontból is, mert hiszen vannak olyan kérdések az államfordulatok folytán, amelyek ezideig függőben vannak és megoldást nem nyertek.

A szlovenskói ág. hiv. ev. egyház alkotmánya az átmeneti intézkedések fejezetében a 12. §-ban kimondja, hogy:

»A szlovenszkói ág. hiv. ev. egyház hangsulyozza, hogy a volt Magyarországbeli ág. hitv. ev. egyház mindennemü közös vagyonának megfelelő részére és pedig ugy a volt egyetemes egyháznál, egyházkerületeknél, egyházmegyéknél, minden lehető alapnál, alapitványnál, intézeteknél és iskoláknál, mint a minden más közös vagyonnál fenntartja a maga igényeit.«

Természetesen nemcsak a szlovenszkói evangélikus egyháznak, hanem a magyar evangélkus egyháznak is elszámolni és követelnivalója van és igényei az elszakitott területeken levő egyházakkal szemben, s mindezeknek a kérdéseknek megoldása olyan égető, hogy halasztást szinte már nem is szenvedhet.

A közeledés és megértés lehetőségét célozta az 1927. évi XVII. t.-c.-ben foglalt egyezmény (a kisebb határszéli forgalom tárgyában) 2. pontja is, mely szerint az államok lelkészei engedélyt kaptak arra, hogy a határvonalat istentiszteletek és vallási szertartás ellátása céljából utiigazolvánnyal átléphessék, hasonlóképen a határkerületbeli lakosoknak is joguk van a templom látogatása céljából a határvonalat átlépni.

A román és jugoszláv területeken levő evangélikus egyházakkal való kapcsolat felvételének van a legnagyobb jelentősége, amennyiben sem Romániában, sem Jugoszláviában nincsen evangélikus theológia, ennélfogva szükséges lenne az 1920. évben az Északamerikai Egyesült Államok evangélikus egyházaival kötött szerződés mintájára olyan irányu megegyezést létesiteni, hogy a nevezett országok egyházi gyülekezeteknek szolgálatára a magyarországi theológián képesitett lelkészeket fogadják el, az oklevelek érvényességét elismerjék, s általában a jó barátság és viszonosság tekintetében minden lehetőt tegyenek meg.

A viszonosság követelése a csehszlovák területen levő egyházzal szemben is szükséges volna, mert az utóbbi időben több esetben is megtörtént, hogy a magyar evangélikus egyház a felvidékről átjött evangélikus lelkészeket alkalmazott, viszont ezzel szemben eddig még soha sem történt meg, hogy magyar területről átszármazó evangélikus lelkész Csehszlovákiában alkalmazást nyert volna.

Mindezek a kérdések, melyek ezideig függőben vannak, megoldásra várnak s az egyetemes felügyelő nagysikerü németországi utja után minden igaz evangélikus reménnyel teljes várakozással fordult az e tekintetben kifejtendő müködése elé, mely nemcsak az evangélikus egyháznak lesz javára, hanem Magyarországnak is.

lándori *Kéler Bertalan dr.*

Jean d'Arc

Május 30-án Rouen városában nagy ünnepélyességgel ülte meg a r. kath. világ az orleansi szüz halálának ötszázéves fordulóját. Hat bibornok, köztük Anglia és Magyarország primásai és 50 püspök emelte az ünnepségek fényét. A francia protestánsok is hódoltak az orleánsi szüznek az immár két év óta folyó ünnepeken. Jean d'Arcban ők nemcsak a hazaszeretet csodálatos megtestesitőjét tisztelik, de kiemelték azt is, hogy Johanna tulajdonképen az evangéliomi parancsnak engedelmeskedett, mely szerint inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek. Ennek a hitének és Isten iránt való engedelmességének lett ő az áldozata, vértanuja és éppen a r. kath. egyháznak keze által. Ismeretes, hogy ellenségei őt átadták az angoloknak, ezek pedig kiszolgáltatták az inkvizició bráinak. A biróság elnöke Pierre Cauchon beauvaisi püspök, előadója Jean Lemaistre, a főinkvizitor helyettese voltak. A pör négy hónapnál tovább tartott ; a vége pedig az volt, hogy Johannát szakadár, bálványimádó, démonokkal érintkező nőnek mondották, akit mint eretneket, mint az anyaszentegyház egy rothadt tagját le kell vágni az anyaszentegyház szent testéről, nehogy a többi tagokat megfertőzze és át kell adni a világi hatalomnak, hogy az a maga itéletét hajtsa végre rajta. Abban a kegyben is részesitették, hogy amennyiben az igaz bünbánat jelei mutatkoznának rajta, a bünbánat szentsége kiszolgáltatható számára.

Hogyan jöhetett létre ez a szörnyü itélet?

Az inkvizició eljárása mindent megmagyaráz : ez nem volt contradictorius, hanem titkos eljárás, hol az ártatlanságot bizonyitó jeleket könnyen megsemmisithették, terhelő bizonyitékokat mesterségesen gyártottak, a tanukat megfélemlitették, csak a terhelő tanukat eskették meg és szembesitették a vádlottal és magát a vádlottat mindenféle szörnyü eljárással kényszeritették vallomásra. A biró pedig a vádlottnak vallomásából sokszor az ellenkezőjét olvasta ki annak, amit a vádlott mondott. Ilyen volt különben a forradalom előtt a francia polgári biráskodás is. Voltaire megbélyegezte ezt az eljárást, mikor igy irt : »Valjon az igazságszolgáltatáshoz illik-e, hogy titkon folyjék? A biró, bezárkózva a vallomást tevőkkel, azt tehet velök, amit akar. Egy embert a zárkába dugni, ott saját rémületének és kétségbeesésének zsákmányául hagyni, őt akkor vallatni, mikor emlékezete meg van zavarodva a félelem rettegésétől és a kinzó szerszámok bántalmazásaitól, nemde olyan az, mintha az utast becsalogatják rablók barlangjába,hogy ott megöljék?«

Johanna bátran, ügyesen és nagy lelkierővel védekezett. Nem félt semmitől, mert bizott Isten segedelmében. Azt mondá a faggatónak : »Én hiszem a földi egyházat, de tetteimet, mondásaimat illetőleg Istenre bizom magamat«. Arra a kérdésre, hogy azt akarja-e mondani, hogy a pápa neki nem birája, azt mondta : »Van nekem jó Mesterem, a mi Urunk, mindenben Ő Reá bizom magamat és senki másra.« Ez a vallomása érteti meg az itéletet : inkább hallgatott Jézusra, mint az egyházra. Ez volt Huss János büne is és minden reformátoré. A róm. kath. ember előtt képtelenségnek látszik, hogy egy asszony, vagy egy tanulatlan ember jobban hallja az Isten szavát, mint egy egész zsinat.

Johannát azért itélték el, mert elsősorban Istenre hivatkozott és csak őneki akart szolgálni. Jellemző a r. kath. egyház eljárására, hogy X. Pius pápa 1909 ápr. 11-én »Virginis in omne« kezdetü dekrétumában boldoggá avatja Johannát és az egész terjedelmes irásban egy szóval sem emlékezik meg halálának igazi okáról, hanem csak azt mondja, hogy »ellenségei kezébe esett, sok nyomoruságot és fájdalmat szenvedett azoktól a tábori fogságban és végül hat hónap mulva Rouenben mint Gallia felszabaditásáért felajánlott engesztelő áldozat a tüznek adatott«.

XV. Benedek pápa 1920 május 16-án szentté avatta. Mi evangélikusok is örömmel emlékezhetünk meg róla, mint igaz evangéliomi lelkületü hős keresztyén lányról.

A budai Lutherszövetség Vegyeskara művészileg kitünően sikerült hangversenyt rendezett templomunkban junius 6-án. Az énekkar *Grieg :* Zsoltár, *Ericson :* Áldott Krisztus, *Beethoven :* Vezeklés és *Rheinberger :* Angyalainak cimü szerzeményeket adta elő. Ez utóbbiban dr. Edvi-Illés István hangversenyénekes énekelte a bariton szólót és orgonán Schenk Géza kisérte a kart. Szimonidesz Lajos lelkész »egyházi énekeinek vallásos tartalma és jelentősége« cimen tartott előadást, melyet a hallgatóság a legnagyobb figyelemmel hallgatott végig. Ebben az előadó reámutatott arra a nagy lelki gazdagságra, mely vallásos énekeinkben rejlik és arra az áldásra, melyet a hivő lélek az énekeskönyv búzgó használatából szerezhet magának. Hódossy István, hegedümüvész, az Operaház tagja, Pergolesi : Ária és Mattheson : Air c. szerzeményét játszotta, Bergmann Sándor gordonkamüvész, az Operaház tagja, Popper Andanteját az E-moll hangversenyből adta elő Mikus-Csák István karnagy orgonakisérete mellett. Buxtehudë : Szonata. a) Arietta, b) Largo, c) Vivace szerepelt még a müsoron. Ezt Hódossy István, Bergmann Sándor és Mikus-Csák István adták elő.

A hangverseny előkelő szinvonalon folyt le, de kevés volt a hallgató közönség. Egyházunkban oly sokat beszélnek az összetartásról, a békesség helyreállitásának szükségéről és ime, ahol a tiszta harmonia jegyében gyülhettek volna össze a hivek, ahol az énekkar munkájával szemben való elismerés és hála kifejezésére is lett volna alkalom, ott nem jelent meg sem az előljáróság, sem a presbyterium, sem a cserkészcsapat, sem a nőegylet és a hivek nagy része is távol tartotta magát. Lehet ilyen körülmények között csodálnunk, hogy mint oldott kéve, széthull budai egyházunk? De akik megjelentek, lelkileg gazdagabban távoztak.

Vajda Péter erkölcsi beszédei*

Dr. Kemény Gábor nagy hálára kötelezte evangélikus egyházunkat azzal, hogy Vajda Péter erkölcsi beszédeit az országos levéltárban levő kéziratból kiadta s azok keletkezési körülményeit értékes magyarázataival megvilágította. Vajda Péter a szarvasi gimnázium tanára volt. Az irodalomtörténet eddig mint romantikust és mint kiváló stilisztát ismerte. Azt tudták róla, hogy Vörösmarty költői nyelvén beszélt prózában is, elbeszéléseiben pedig Jókai számára készítette elő az utat. Pedig Vajda Péter müködésének és jelentőségének a sulypontja tanári müködésére — ebben pedig tüzes, szabad és áhitatos lelkének tanitványai lelkébe való átültetésére esett. Rövid pár éves tanársága egy életre magasabb nivóra emelte tanitványai vallásos gondolkozását. Ennek a munkájának klasszikus összefoglalásai azok a beszédei, amelyeket iskolai áhitatokon tartott. Vajda Péter vallásossága nem történeti jellegü és nincs benne semmi öreg dogmatikák vagy más teológiai művek tudóskodó nagyképüségéből. A laikus közvetlen meleg vallásosságával, érző szivével tapad bele a világmindenségbe. Mikor körülötte a természettudomány tanulmányozása egyre jobban eltávolitja a tudósokat és közönségüket az istenhittől, ő prófétai hévvel és költői elragadtatással beszél arról, hogy a természeten keresztül mennyivel igazabban ismerhető meg Isten, felsége és jósága, mint a hagyományos vallásos tanitásokon!.... Mikor az egyház hivatalosai egyre szükebbre vonják az egyház határait s egyre jobban elzárkóznak minden átfogó egyetemes eszme ellen, akkor Vajda Péter tanitványai elé egy megtisztitott, magasabb szárnyalásu, szebb jövőjü protestantizmus képét festi, amely nem veszit lépésről-lépésre és napról-napra tért, hanem magába foglalja mindazokat, akik az ész, az igazság és a jóság világosságában járnak. S amikor a magyaz nemzetet szerencsétlen fekvésü országával Nyugat fellendülése Európában egyre jelentéktelenebb szerepre kárhoztatja, Vajda Péter uj élethivatást, uj világjelentőségü szerepet talál számára s azt prédikálja, hogy a magyarságnak uj világvallás prófétájává kell lennie. A régi vallás az ösztön és a hagyományok vallása, az uj az észé, mely a természetösmeretben teremt uj világnézetet. »Ezen tudomány magában foglalja a kül- és belvilág ösmeretét, a kül- és belterméseztet, a világegyetemet és létrehozó okát, az Istent. E tudomány elveinek kivonata s rendszerzete képezi az u. n. filozófiai bölcseletet. Most már ez követeli magának a csalhatatlanságot, amennyiben ő azon eszméknek magyarázatát tüzte ki magának, mely szerint Isten a világot alkotá. Ebben bennfoglaltatik az Isten-tan s ugy, mint itten foglaltatik, szivet és észt kielégit. Ki a kor embere akar lenni, ezt tanulja a jövendőben, ezt hirdeti a jövendőben, különben gyönge karokkal uszandik a Dunának ellenébe. Nincs erő többé, mely ezen árt visszatartóztassa. Az isteni ész izent harcot az anyagnak s az anyag lágy tésztává fog gyuratni általa.

... E haza oly szegény, oly fény- és dicstelen ... annyira hátra van mindenben. Ki volna, ki fölvirágzását, nagyságát ne óhajtaná?! A szélek egymást érik: vessük át magunkat egy merész szökéssel a tulsó partra!

— Nemzetem ifjai és férfiak e szép hazában, ragadjuk meg az eszmét, ragadjuk meg a fáklyát és tüzzük föl a Tátra ormára, hogy ott nappá erősödjék és mi legyünk, kiktől az uj fény kiindul. Isten dicsősége lesz ez az ész mindenható világában és hozzá sereglendenek a népek keletrül és nyugatrul, délrül és északrul és nevünk nagy lesz Isten dicsőségében. Nincs a világnak országa, melyben több elem együtt volna az igazság, jog diadalmaskodtatására, mint éppen nálunk.... Nincs oly nemzet, mely fogékonyabb volna szép és dicső iránt. ... És én remélek... Repdesni érzem szivemet, rajzani érzem a gondolatokat fejemben. Bizodalmam kőszál. Ezek Isten ujjai, melyek azt irják fel lelkem táblájára letörölhetetlen betükkel, hogy mi győzünk, hogy mi kivivjuk az eszme diadalát s hogy e tekintetnélküli nemzet az igazság és jog pályáján nagy lesz és neve neveztetni fog minden időkön által. (271—5. l.)

Ezt a tüzet akarta a bécsi kancellária hatósági eljárással közömbösiteni s ennek a nagy magyar léleknek a gondolatait fedte közel száz éven át a levéltárak pora. Kemény Gábor szerencsés kézzel emelte ki ezeket a nagyértékü gyöngyszemeket tartalmazó beszédeket s a szarvasi öregdiákok szövetsége segitségével jelentette meg a kiváló munkát. Kiadásával a magyar evangélikus vallásos gondolat fejlődésének egy uj fejezetét tette megirhatóvá. *Szimonidesz Lajos*

*) *Vajda Péter erkölcsei beszédei.* A bécsi kancellária leiratai Vajda és az evang. egyház ellen. Levéltári tanulmányok alapján kiadta, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta dr. *Kemény* Gábor. Budapest, 1931. 288 l. Kiadja a szarvasi öregdiákok szövetsége. Ára 6 pengő.

Szellemi mérték*

Nekünk, papoknak az a kötelességünk, hogy az emberek és az evangélium között kapcsolatot teremtsünk. Azt a szellemi munkát, amit egy papnak kell végeznie, csak a tudóséval és az iróéval vethetjük egybe. Rendkivül fontos tehát az, hogy a szellemi anyagcserénkről megfelelően gondoskodjunk. Aki többet ad, mint amennyije neki magának van, csaló. Aki pedig kevesebbet nyujt, önző. A bevételt és a kiadást, illetve helyesebben: a belélegzést és kilehelést helyes viszonyba kell hoznunk. Ezen alapszik a belső harmóniánk, vagyis szerencsénk és minden erőnk. Sokat kell magunkba szinunk. Csak sok gabonaszemből lesz kenyér, és bort is sok szőlőszemből kell sajtolni.

Semmiféle más foglalkozásu embernek nincs annyi szabad ideje, mint a papnak.

Miért biztositja ezt számunkra a gyülekezet?

Semmi másért, mint hogy lássunk, halljunk és olvassunk. Lássuk és halljuk, hogy élnek az emberek s ahol csak belemarkolunk az életükbe,

* Mutatvány Fr. Niebergall »Pfarrerspiegel« cimü munkájából. 207. l. Ára kötve M. 4·80. H. Brönners Druckerei u. Verlag, Frankfurt a. M. kiadása. Lá d HÉV. ápr. 16-i számát is.

mindenütt érdekelnie kell bennünket. A könyvekben való elmerülés után milyen uj világ tárul fel benne előttünk! . . . Ebbe a nyomoruságba, ezekbe a rossz szokásokba, ebbe a sok rossz lelkiismeretbe kell az evangélium fáklyájával belevilágitani. Azért mindent jól meg kell néznünk, amit hallunk, jól meg kell rostálnunk és összehasonlitásokat kell tennünk. De nemcsak gondolkozni kell, hanem helyesen látni is. És nem szabad mindig fecsegni se: néha a hallgatás előbbre viszen.

Aztán olvasni kell! Olvasni a bibliát, teológiai műveket, regényeket, ujságokat, költeményeket; minden percünket erre kell felhasználnunk.

Közben mindig termelnünk is kell valamit. Kezdjük el idejében azt, hogy minden öntudatlan gondolatunkat tudatossá tegyük és megfelelő formába öntsük. Legyünk mindig egyszerübbek, világosabbak és tárgyilagosabbak. Ezzel rászoktatjuk magunkat arra, hogy különös fáradság nélkül éretten tudjuk magunkat kifejezni. Ilyenformán jókedvvel és örömmel dolgozunk, mindazt, amit láttunk, hallottunk, amit megéltünk, és amit elgondoltunk, kenyérré és borrá hasonithatjuk át s olyan szellemi erőket mondhatunk magunkénak, amelyeken nem látszik a szellemi munka verejtéke, aminek anyagukat és tartalmukat köszönhetik.

Ezen az uton jutunk folyton jobban annak a tudatára, hogy az evangélium és az emberek mennyire egymáshoz illenek és egyre jobban örülünk annak, hogy megismertessük őket egymással.

Istentiszteleti rend a budai ev. templomban

Junius 14-én 9 órakor: tanévzáró ifjusági istentisztelet urvacsoraosztással: Hüttl.

11 órakor magyar istentisztelet: Fürst Ervin h. lelkész.

Junius 21-én 10 órakor német istentisztelet: Fürst Ervin h. lelkész.

11 órakor magyar istentisztelet: Fürst Ervin h. lelkész.

Istentiszteletek a kórházakban:

Junius 14-én 9 órakor a régi Szt. János-kórházban: Fürst Ervin h. lelkész.

10 órakor az uj Szt. János-kórházban: ?

11 órakor a lipótmezei m. kir. Elme- és Ideggyógyintézetben: ?

Kereszteltük: Arold Imrét, Schlatter Mariannát, Leitner Józsefet, Pintér Sándort, Legendy Évát és Szombati Lászlót.

Eskettük: Góhér Lászlót Méz Máriával, Kotzián Józsefet Sipos Annával és Allinger Sándort Szkala Erzsébettel.

Temettük: Tóth Mariskát és Kalász Ferencné, szül. Klein Katalint.

A folyó évi május hó 31-én megtartott konfirmáció alkalmával egyházunk felnőtt tagjai sorába felvétettek: Bartsch Tibor, Dax Ottó, Durst Gyula, Farkas Zoltán, Görk János, Gregersen György, Halászy Gábor, Hermann Jenő, Huszár Vilmos, Kelecsényi Gábor, Komlósi Vilmos, Kreiner János, Lehotzky István, Markó Sándor, Platthy Elemér, Pogány Ödön, Proszvimmer János, Sárkány György, Schenk Endre, Szemere László, Széll Árpád, Szeszlér Hugó, Trompler Ernő, Veres Sándor, Weinecker Nándor, Zsák Zoltán,

Andrékovics Aranka, Bem Margit, Bendtsen Edit, Csontos Katalin, Durst Erika, Erényi Julia, Fiedler Johanna, Fröhlich Mária, Holuby Hajnalka, Horváth Anna, Jakab Irén, Karnik Vilma, Kobella Piroska, Kovács Irma, Kovács Mária, Langermann Mária, Meggyesi Alice, Mikolaj Magda, Németh Ida, Novák Ida, Pátkai Gizella, Proszvimmer Edit, Schiess Mária, Vincze Ilonka.

Olvasóinkhoz! E számmal rövid időre bucsut veszünk kedves olvasóinktól. Kérjük, szíveskedjenek az előfizetések beküldése, megujitása, adományok küldése által lapunk szeptemberben való ujramegjelenését lehetővé tenni!

Örömmel közöljük, hogy lapunknak volt főszerkesztőjét, *dr. Szlávik Mátyás,* nyug. eperjesi theol. akad. dékántanárt a magyar tudományos akadémia ez évi nagygyülése a Kazinczy Gábor és felesége által létesitett alapitvány négyszáz pengős jutalomdijával tüntette ki a magyar kultura szolgálatában évtizedeken át teljesitett hüséges szolgálatai elismeréséül. A hazafias, nemzetépitő és léleknemesitő munkának ez a magas helyről jött méltánylása aranyozza be még sokáig a kitüntetett férfiu életét!

Hymen. Fürst Ervin budai h. lelkész eljegyezte magának jövendő hitestársul Szerémi Lilit, Virágh Jenő volt budai s. lelkész pedig Szerémi Margitot. Midőn ezt örömmel közöljük egyházunk hiveivel Istennek bőséges atyai áldását kivánjuk a kedves fiatal párokra.

Dékánválasztás a hittudományi karon. A m. kir. Erzsébet-tudományegyetem evang. hittudományi kara folyó évi junius 1-én este tartott ülésén az 1931—32. tanévi dékánjává ujólag egyhangulag dr. Deák János ezidei dékánt választotta meg, aki azonban a megbizatást magától elháritotta. Ezután a kar dr. báró Podmaniczky Pál egyetemi nyilv. rendes tanárt választotta meg hittudománykari dékánná.

A szombathelyi ev. gyülekezet pünkösd másod napján egyhangulag választotta lelkészének *Kutas Kálmán* szegedi lelkészt, a jeles költőt. Örülünk, hogy szép egyetértéssel választotta meg a gyülekezet uj lelkészét: ez biztató záloga a lelkész áldásos munkásságának. Isten áldása legyen a gyülekezeten és uj lelkészén!

Budai egyházunk junius 2-án közgyülést tartott. Ennek napirendjére az egyházmegyétől véleményadásra küldött javaslatok tárgyalása volt kitüzve. A tárgyalás előtt Stark Ferenc üdvözölte a felügyelőt *kincstári* főtanácsossá történt kineveztetése alkalmából. A felügyelő megköszönte az üdvözlést és kijelentette, hogy a közgyülés által neki felajánlott bizalmi váltót még nem váltotta be, de igyekszik arra. Minden törekvésének legszebb jutalma az lesz, hogy ha a béke helyreáll az egyházban. A presbiterium által letárgyalt javaslatokat a közgyülés elfogadta. A közgyülésen gyüjtés történt a Krückenberg-alapitvány folyó évi ösztöndijára és a gyámintézetre. A felügyelő ajánlatára az egyházmegyei közgyülésre dr. Bátyka Zoltán és Stark Ferenc küldettek ki megbizólevéllel, vagyis szavazati joggal. A felügyelő javasolta, hogy az általa megnevezett egyháztagokat küldje ki a gyülés jegyzőkönyvi kivonattal. Hüttl Ármin kérte, hogy a közgyülés küldjön ki minden egyháztagot, aki részt akar venni az egyházmegyei közgyülésen, mert eddig mindig ez volt a szokás egyházunkban. Ezt a javaslatot pártolta dr. Horváth Kornél és Gaál József vallástanár is, kik kifejtették, hogy az egyházi érdek azt kivánja, hogy minél több egyháztagnak legyen alkalma az egyház ügyeivel alaposabban megismerkedni. Stark Ferenc minden indokolás nélkül szavazást kért a két javaslat felett, amit a felügyelő azonnal el is rendelt. Kitünt, hogy 21 szavazat állott szemben 27 szóval a felügyelő javaslatának javára, kitünt azonban az is, hogy több egyháztag nem volt tisztában a kérdéssel, mely felett szavazni kellett. *Dr. Horváth K.*, minthogy az ő megindokolt javaslatát a gyülés indokolás nélkül ellenezte, az iránta kifejezett bizalmat elháritja magától és az egyházmegyei gyülésre felajánlott kiküldetésről lemond. *Dr. Sztehlo Aladár* szerint ezzel a határozattal éket vernek az egyházba, igy a béke semmi esetre nem fog helyreállani. Stark Ferenc kijelentette, hogy mivel Hüttl és Szimonidesz kellemetlen jelenteket provokáltak, azért ellenzi az ő kiküldetésüket. Hüttl tiltakozott Stark alaptalan és sértő gyanusitása, ráfogása ellen és megállapitotta, hogy a felügyelő a gyüléseken nem védte meg az ő jogát a sértő közbeszólásokkal szemben. A felügyelő rendreutasitotta ezért Hüttlt, mert az elnökség felett birálatot gyakorolt. Radnay Béla megindokolta, hogy miért nem akarnak mindenkit kiküldeni az egyházmegyei gyülésre: meg akarják akadályozni azt, hogy olyan egyháztagok, akik nem tartoznak a többségi párthoz, a kerületi gyülésre eljuthassanak. Hüttl azt kérdezte, hogy a többséget nyert javaslat a felügyelő javaslata-e vagy az elnökség együttes javaslata? A felügyelő válaszában kijelentette, hogy az elnökség javaslata, vagyis, hogy a lelkésszel egyetértve terjesztette elő javaslatát. Hüttl bejelentette, hogy a határozatot megfellebbezi. Törvénytelennek is tartja, mert a presbiterium e tárgyban nem tett javaslatot és ez a kérdés a gyülés napirendjére nem is volt kitüzve. *Szimonidesz*

kérte a felügyelőt, hogy a személyét Stark részéről ért meggyanusitást utasitsa vissza. Közben azonban Pál Leó durván sértegette őt, ami ellen Szimonidesz védelmet kért. A felügyelő kijelentette, hogy a tanácskozási rendet fenn akarja tartani és mindenkit megvéd. Pál Leót rendreutasitotta. A felügyelő bemutatta az országos Lutherszövetség kérését, melyet az esperes melegen ajánlott elfogadásra. A közgyülés méltányolva a kérést, a Lutherszövetség számára átengedi a november 10-hez legközelebb eső vasárnapi offertóriumot. A gyülés a h. lelkész imádságával kezdődött és befejződött. E rövid hiradásból minden egyháztag értesül a gyülésen történtekről és fogalmat alkothat magának az állapotokról. Mindaddig, mig a felügyelő szép szavakban áradozik a békesség helyreállitásának szükségéről, de részrehajlóan: egy párt érdekében intézkedik és meglepetésszerüen akarja a gyülekezet jól bevált régi rendjét megváltoztatni, türi az egyház hü tisztviselőjének sértegetését — senki se remélhet békességet a budai egyházban. *A HÉV sajtóbizottsága.*

A budapesti ev. egyházmegye lelkészi kara május 27-én értekezletet tartott, melyen *Salfer Károly* lelkész imádkozott és I. Cor. IV. 2. alapján a hivatásbeli hüségről szólt. *Szántó Róbert* előadásának tárgya volt: védekezés a sajtóban és a képzőmüvészetben megnyilvánuló szenny ellen. Szerinte a védekezés első sorban az egyházi sajtó feladata, melynek világnézeti alapon kell küzdenie az Istent trónjáról lerántani készülő modern materializmus ellen, de a szószék, a lelkipásztorkodás és az iskola is kivehetik részüket ebből a munkából. A sajtó emberei csak a Krisztus lelkétől vezetve fogjanak tollat és kerüljék a személyes kérdéseket. A kérdéshez elsőnek *Kemény Lajos* szólt hozzá, nagyjában egyetért az előadóval, csak részletesebb utmutatást várt volna a sajtó számára az előadótól. *Hüttl Ármin* hangsulyozta, hogy az egyházi sajtótól, melyet az egyház hamupipőkének néz, nem lehet egyedül várni a kellő védelmet a napisajtóban mutatkozó szennyes áradatok ellen. Kiemeli, hogy az egyházi sajtónak feladata inkább az egyháztagok tájékoztatása az érdeklődés terében álló kérdésekről és semmiképen nem kerülheti el a személyes ügyek tárgyalását sem. Az autonómia alapján személyek intézik az egyházi ügyeket és ezeknek cselekedeteit feltétlenül meg kell birálni az evangélium és az egyházi törvény fényénél. A kritika mindenképen csak használhat a közérdeknek. Az egyházi sajtó feladata nem merülhet ki csak a szereplő személyek dicséretében; ha okot adnak gáncsra vagy kifogásra, annak is hangot kell adni a nyilvánosság előtt. A kérdéshez még *dr. Gunesch* szólhatott hozzá, azután az esperes a vitát bezárta. *Petrovics Pál* lelkész a balassagyarmati ev. és ref. egyházak között létrejött megállapodást ismertette, mely tárgy a kerületi lelkészi értekezlet napirendjére is ki van tüzve. Az értekezlet az esperes imádságával végződött. Kivánatos volna, hogy ilyen értekezletek gyakrabban és rendszeresen tartassanak és a vitában mindenki részt vehessen, akinek mondanivalója van.

Dr. Keller Adolf, a Genfben felállitott nemzetközi keresztyén szociális intézetnek igazgatója, május 29-én előadást tartott a ref. theologia disztermében »az egyházak nemzetközi szociális munkaközössége« cimen német nyelven. Az előadást *dr. Szabó Aladár* lelkész tolmácsolta. *Dr. Keller* kifejtette, hogy a különböző népek ma sors- és szükségközösségbe jutottak: a ma fontos kérdéseit egyedül nem oldhatják meg. Az egyik legégetőbb problema: a szociális problema. A világ gazdasági szervezete erősebb, mint a szellemi. Az egyházak eddig nem sokat törődtek a gazdasági élettel, pedig jó lett volna. Ma a gép és a profit uralma idején az egyháznak is kötelessége e kérdéssel foglalkoznia. A keresztyénség ugyan nem adhat az evangeliom alapján egész gazdasági programmot, de van benne három alapgondolat, melyeket az egyházak szövetségének bele kellene vinnie a gazdasági életbe. 1. *A gazdasági élet centruma az ember és nem a dolog.* 2. *Legyen igazság a társadalomban és* 3. *valósuljon meg a keresztyén közösség.* Eddig még nem sikerült a protestantizmusnak az igazságnak megfelelő közösséget létesitenie, mert eddig az individuum, az egyéni állott az érdeklődés előterében. Az egyházaknak a szolidaritást kell ápolnia. A stockholmi konferenciát (1925.) az emlitett három ev. elv inspirálta és azért létesitette a genfi intézetet, hogy ez dolgozza ki azokat a módszereket, melyek alapján az evangelium elveit az egyházak a gyakorlatba átvihetik. A mai korban a technikai és gazdasági feladatokat lelkiismeretbeli problémákká kell átalakitani. Ebben a theologia számára is van nehéz feladat. Ma a theologiában sokat hangoztatják az *elrejtett Isten* fogalmát. Ma bizony az Isten a vasban, a szénben, a munkátalanságban van sokszor elrejtve. Ennek az Istennek megkeresése gyakorlati feladat a theologia számára. *A stockholmi közösség vallási, de nem dogmatikai közösség.* A kérdések megoldásán közösen kell fáradozniok az egyházaknak. Ha nem kényszeriti őket a hit közössége, az egyesülésre, megteszi ezt majd a szükség. A nemzetközi munkásszövetség ebben megelőzte az egyházakat. A munkások elfordultak az egyháztól, mely kérdéseikkel szemben közömbös volt. Mig a britt és amerikai munkásság benne él az egyházban és az evangeliumban, az európai kontinensen ellenségesen áll a munkásság az egyházzal szemben. Ezt meg kell változtatni és ebben a munkában a magyar protestantizmusnak is van helye és feladata. A stockholmi konferenciára egy kis nazareti fiu olajfából való kalapácsot küldött, melyet maga készitett. Ezzel kopogtatott az asztalon az elnök, mikor jelt adott. *Ez a kalapács volt az ismeretlen keresztyén jelképe számukra.* Ma az ismeretlen keresztyének a többség. Ha az itthon élő keresztyének hitökkel, imádságukkal, vallásos gondolataikkal létrehozzák a szellemi közösséget azokkal, akik a genfi intézetben a nehéz társadalmi kérdések megoldásán fáradnak, ez olyan erő lesz, mely áldást fog jelenteni a munka sikerére nézve is. Az előadó végül Isten áldását kivánta a magyar protestantizmus munkájára. Az előadót dr. Ravasz László ref. püspök üdvözölte és mutatta be a közönségnek és ugyancsak ő mondott neki köszönetet lelkes és fölötte tanulságos előadásáért. Örömmel hallgattuk az előadást, melyben a mult évben »Szocializmus« cimen közölt hosszabb cikkünknek sok értékes gondolata hangzott el.

Modern bizonyságtételek. Az egymást érő reformációs jubileumok mindegyike őseink hitét ujitja fel. Ha azonban a mult helyett a jelenbe nézünk, a régi kiegyensulyozott, életbölcseséggé sürüsödött hitek helyett olyan kaoszt látunk, amelyben a legnagyobb szélsőségek uralkodnak. Az ateizmus és a keresztyén vallással teljesen szakitó szabadgondolkodás valósággal védekező helyzetbe kényszeritették az egyházakat. A másik oldalon a szekták, a methodizmus és az amerikai fundamentalizmus által képviselt maradiságok veszélyeztetik a keresztyénség és a haladás protestáns harmóniájának az eszményét. Mindkét véglet támad s nekünk alig van védelmünk a támadások ellen. Ebben a küzdelemben a régi fegyverek nem érnek fel az ujakkal és a régi tételek is elvesztették meggyőző erejüket. A ma embere szivét a régi igazságok csak uj formában ragadják meg s csak akkor imponálnak neki, ha egyéni bizonyságtételekként lépnek fel. A Krisztushoz való egyéni ragaszkodás, Krisztus követésének egyéni életcél formájában való követelése tekintetében Sheldon: Mit tenne Jézus? c. nálunk nemrég uj kiadásban megjelent vallásos regénye mutatott egy emberöltővel ezelőtt utat. Ezt a meleg, hivő, cselekvő keresztyénséget nem temették el sem a világháború hullámai, sem az uj szellemi áramlatok. *J. Ferdinand Laun: Unter Gottes Führung (Zeugnisse religiöser Erneuerung moderner Menschen)* c. alatt egész sorát gyüjtötte össze olyan bizonyságoknak, amelyek *Frank Buchman* személyes hatása és evangélizáló munkája alatt keletkeztek s amelyek azt mutatják, hogy a valóságos, aktiv keresztyén életnek ma is vannak mindenféle rangu és rendü ember közt tudatos és meggyőződéses képviselői. A negativ sarokkal szemben van egy szilárd pozitiv pólus is, amely amerikai és angolszász körökben szerez híveket s amelyet az jellemez, hogy a keresztyénség gyakorlati követelményeinek a teljesitésére helyezi a sulyt. A vallásos hatásra törekvő komoly és mélyen járó mű *Leopold Klotz* kiadásában *Gothában* jelent meg. *Sz. L.*

Hegyen épitett Városra fizettek: vitéz Aczél László 6, Andaházy család 5, Bartos Antalné 3, dr. Biró Pálné 3, dr. Daubner Imre 3, dr. Fabinyi Rudolf 6, dr. Hajdu István 3, Jámbor Lajosné 3, Kapy Gyula 10, Kirschner Béla 6, dr. Kováts Lajosné 3, Levius Károly 3, dr. Marschalkó Géza 1.50, Martos János 6, Mosánszky Károly 1.50, Neubauer Lajos 3, dr. Nikolits Béla 6, Petrovics Pál 5, Saguly János 6, Schaefer Vilmos 6, dr. Schwalm Amadé 6, Szauberer Anna 6, Szepesiné 5, Varga Lajos 6, dr. Witchen Lajos 6 pengőt.

A budapesti kir. törvényszék, mint fellebbviteli bíróság 1931 junius 10-én tartott ülésében jóváhagyta a királyi büntető járásbíróságnak azt az itéletét, mellyel *Filippinyi Sándort rágalmazásban* mondotta ki bünösnek. 1929 szeptember 16-án követte el *Hüttl Armin* budai ev. vallástanárral szemben a Klanicay-pörben tett vallomásával, amikor is azt állitotta, hogy Hüttl Armin 1928 május hó 27-én cikket irt a HÉV-ba, melyben dr. Varsányi Mátyás lelkészt leszidta. Az itélet jogerős.

Tagsági dijat fizettek: vitéz Aczél László, Bartos Antalné, Gamauf Géza, dr. Kilényi Lóránt 2—2 pengőt. Kisfaludi-Petri Rezső 2 pengő tagdiját mult számunkban tévesen a HÉV-re nyugtáztuk.

A budapesti tud. egyetem az 1931-32 tanévre *Dr. Petz Gedeont*, budai egyházunknak régebben volt presbyterét választotta meg rektornak.

Eredeti emlék a hősök számára. Május 3-án avatta fel a salzburgi érsek a Geroldseck-i (Kufstein) várban azt az orgonát, melynek 1813 sipja egy toronyban van elhelyezve, a játszóasztal pedig 330 lábbal mélyebben a szikla tövében levő házban. Az orgonát a világháboru hőseinek emlékére közadakozásból épitették; az egyes sipokra és regiszterekre a költségeket vallásos, katonai és zenei társaságok adták össze. (Ill. London News 1931 május 9.)

Óriási Krisztus-szobrot állitanak fel az olasz állam és a Vatikán kiegyezésének emlékére Milanótól mintegy 120 km-re a Camonica-völgyben a Kalvária-hegyen. A szobor Timo Bartolotti müve; anyaga réz. A fej és a kezek bronzból vannak. Magassága mintegy 12 méter. A leleplezés május végére volt tervezve, de a közbe jött politikai ellentétek miatt egyelőre elhalasztották.

A győri evang. egyházközség internátust rendezett be *szeretetházában* azon vidéki tanuló *leányok számára*, akik Győrben tanulnak vagy kenyérkereső pályára készülnek. A teljes ellátás havi dija 70 pengő, mely havonkint előre fizetendő. A növendékek a következő iskolákat látogathatják: ev. elemi, áll. polg. leányiskola, áll. leánygimnázium, tanitónőképző és négy évfolyamu felső keresk. iskola. Az internátusba való felvételért mielőbb, de legkésőbb junius hó 30-ig kell jelentkezni. *Növendékeket valláskülönbség nélkül vesz fel a győri ev. szeretetház igazgatósága.*

Felvétel a Luther Otthonba. A budapesti egyetemeken és főiskolákon tanuló ev. ifjak számára létesitett Luther Otthonban néhány hely megüresedik. A felvételért való folyamodvány a Luther Otthon Szeminariumi Bizottsághoz cimezve junius 15-ig nyujtandó be az illetékes kerület püspökénél. Bővebb felvilágositást az Otthon igazgatója: Vidovszky Kálmán Budapest, VIII., Üllői-ut 24. sz.

15 üres hely az Otthon-Missziónál. 50 férőhelyünk van, állandó létszámunk azonban csak 30—35. Többen nem jelentkeztek még sohasem. Aki nem szeret és nem akar dolgozni, az nem jön hozzánk. Ezért vannak üres helyeink. Hogy e helyek felhasználatlanul ne maradjanak, elhatároztuk, hogy gondozásba veszünk néhány beteges, aggkori, vagy más gyengeségben szenvedő férfit és nőt. Képzett ápolónőnk van, szeretetteljes, gondos bánásmódot, rendes étkezést, jó lakást tudunk nyujtani. Intézetünk 1500 négyszögöles kert közepén fekszik, levegője pormentes. Az igy felveendő férfiakat és nőket elkülönithetjük többi gondozottainktól. Az emberszeretetnek és igy Isten országa ügyének akarunk szolgálatot teljesiteni akkor, midőn egyes családokat megszabaditunk attól a sokszor megoldhatatlan problemától, melyet az ilyen beteges családtag ápolása számukra jelent. *Kőmüvesmunkára* vonatkozó felhivásunk sikerrel járt. Munkanélküli gondozottjaink jó része ebben talált munkát s nagyon kérjük, ha valami kőmüvesmunka akad valahol, bennünket is sziveskedjenek ajánlattételre felhivni. »*Otthon-Misszió*«, Pesterzsébet, Pázmány-u. 28.

Az Illustration (Páris) egyik januári (17-i) hosszabb, szakszerü cikke alapján közöljük a következőket: A világ legmagasabb épülete jelenleg az »*Empire State Building*« Newyorkban. A régi Waldorf Astoria-szálló helyén áll, melynek lebontását 1930 február elején kezdték. Az épités május 1-én indult meg és decemberben elkészült. Magassága 1248 láb (kb. 400 m). Van benne 102 emelet, ebből nyolcvanötöt lakásokra és üzlethelyiségekre használnak, 17 emelet pedig egy csillagvizsgálótornyot alkot, mely egyuttal léghajóknak kikötőül is szolgál. A helyiségeket 20.000 bérlő foglalta el. A belső forgalmat 62 felvonó bonyolitja le. Az épitési költség kb. 320 millió pengőt tett ki. Az épitést végző cég munkaképességét elképzelni is alig tudjuk, ha figyelembe vesszük, hogy ezen épületen kivül egyidejüleg még 36 felhőkarcolót épitett.

Bundáját, szőrmés dolgait molykár ellen megóvja, lelkiismeretesen és szakszerüen gondozza *Somogyi szőrösmester*, VIII., Rákóczi-ut 23. Telefon: József 363—14. *Rókák az összes divatszinekben*

Hill Ottilia ruhaszalonját (II., Fő-u. 7. I/12.) a kedves Hittestvérek figyelmébe ajánljuk.

Krausz Rezső kályhásmester II., Csalogány-u. 50: aranyéremmel kitüntetett, 75%-os hadirokkant hittestvérünket támogassuk, ki jól és olcsón dolgozik. Telefon: 546—67.

Dr. Batizfalvy főorvos, fogorvos, vállalkozik fog- és szájbetegségben szenvedő egyháztagjaink szakavatott, gondos és mérsékelt áron való kezelésére, mindennemü fogpótlásainak ellátására. Szükség esetén részletfizetésre. Forduljunk hozzá teljes bizalommal. Muzeum-körut 27. sz.

Vermes Mátyás mészáros és hentes, Attila-körut 14. sz. (Auguszt-udvar) ajánlja debreceni módon pácolt, füstölt áruit, valamint nyers friss áruit. Kéri a hittestvérek szives pártfogását.

Bácsy Péter mészáros- és hentesmester, II., szénatéri piac, fióküzlet II., Medve-utca 19, ajánlja elsőrendü áruit, kéri hittestvéreinek jóindulatu támogatását. Olcsó árak. Pontos kiszolgálás.

Arany ékszert, ezüst dísztárgyat
vásároljunk Magyarország legnagyobb evangélikus ékszerüz'etében
Szigeti Nándor és Fia
Budapest, IV., Muzeum-körut 31. a Nemzeti Muzeummal szemben

SZÖRMEMEGÓVÁS!
gondos, szakszerű kezelés, teljes értékű biztosítás
SOMOGYI szőrmeszalónjában,
VIII., Rákóczi-út 23. I. emelet (Uránia mellett)
Telefon: J. 363-14

Első Magyar
Általános Biztosító Társaság
Alakult 1857-ben. — Budapest, IV., Vigadó-tér 1.
A legrégibb és legnagyobb magyar biztositó intézet
Az evangélikus egyháznak harminc év óta szerződéses biztositó társasága
Fiókjai vannak az ország egész területén.

Elfogad biztositásokat a következőkre:
Emberélet és baleset, tüz, jég, üveg, autó, géptörés, betörés, pénztári kiküldött kirablása, szállitmány, utipoggyász, értékküldemény, állat és szavatosság.

WODIANER F. ÉS FIAI GRAFIKAI INTÉZET ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T. KÖNYV- ÉS HIRLAPNYOMDÁJA
Telefon: 895—11 BUDAPEST, IV., DALMADY-UTCA 3-5-7 Felelős: Kiss Ferenc